

Συνωστισμένες στο Ζάλογγο

Γιώργος Καραμελιάς

του **Γιώργου Καραμελιά**

Τις τελευταίες δεκαετίες, η αποσύνθεση των εθνικών ταυτοτήτων, κατέστη ο κυρίαρχος στόχος της δυτικής ιστορικής και κοινωνιολογικής σκέψης, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά στα έθνη της περιφέρειας. Ένας λόγος «αντιεθνικιστικός», ενίοτε και «ταξικός», απεδείχθη ο πλέον πρόσφορος για να αποδώσει την τρέχουσα παγκοσμιοποιητική αυτοκρατορική ιδεολογία και ορισμένοι αριστεροί διανοούμενοι μεταβλήθηκαν στο σκεύος εκλογής αυτού του ιδεολογικού εγχειρήματος.

Στον βαθμό που αναπτυσσόταν και εδραιωνόταν αυτή η «νέα ιστορία», θα έπρεπε αναπόφευκτα να αναμετρηθεί και με το αγωνιστικό ανταγωνιστικό στοιχείο των προεπαναστατικών και επαναστατικών χρόνων. Θα έπρεπε να «απομυθοποιηθεί» το κρυφό σχολειό, η 25η Μαρτίου, η κατάληψη της Τριπολιτσάς, τα Ορλωφικά, εν τέλει η ίδια η «κλεφτουριά».

Ιδιαίτερα, θα έπρεπε να αποσιωπηθούν ή να υποβαθμιστούν τα επαναστατικά γεγονότα τα οποία προηγούνται της Επανάστασης του '21. Διότι αυτά ακριβώς καταδεικνύουν πως η αφετηρία της παλιγγενεσίας δεν ήταν αποκλειστικώς οι λόγιοι, που προσέλαβαν τις ιδέες της γαλλικής Επανάστασης και τις διοχέτευσαν σε μια, λίγο πολύ, αδιαφοροποίητη εθνικά μάζα.

Οι λόγιοι αποτελούσαν μία και μόνο συνιστώσα ενός εθνικού κινήματος. Μια άλλη, αποφασιστικής σημασίας, συνιστώσα υπήρξαν οι ένοπλες συσσωματώσεις των Ελλήνων, που συγκρούονται με τους Τούρκους, αδιάκοπα, από τον Κροκόνδειλο Κλαδά, τον 15ο αι., έως τους Σουλιώτες, τους Χειμαριώτες, την κλεφτουριά και τα ένοπλα σώματα των Επτανήσων και των παραδουνάβιων Ηγεμονιών.

Στα πλαίσια λοιπόν της «αποδόμησης των εθνικών μύθων», προνομιακή θέση κατέχει προφανώς και η κατάρριψη του «μύθου» των Σουλιωτών, μιας από τις ισχυρότερες καταγωγικές αφηγήσεις του νεώτερου ελληνισμού. Και πράγματι, οι Σουλιώτες καταλαμβάνουν κεντρικό ρόλο στη νεώτερη ελληνική ιστορική συνείδηση, εξ αιτίας του μακρόχρονου και ανυποχώρητου αγώνα τους, επί δύο αιώνες, ενάντια στους Τούρκους και της –αποφασιστικής σημασίας– συμμετοχής τους στην Επανάσταση.

Αυτό το εγχείρημα εκφράζεται κυρίως μέσω της αποσιώπησης – χαρακτηριστικά, στο ιστορικό

ντοκιμαντέρ του Σκάνι για την Τουρκοκρατία, στις αρχές του 2011, εκθειάζεται ο Αλή πασάς και αποσιωπούνται ολοκληρωτικά οι Σουλιώτες. Τέλος, επιχειρείται και ένα βήμα πιο πέρα, δηλαδή η ανοικτή αμφισβήτηση του «εθνικού μύθου» του Σουλίου και των Σουλιωτών.

Η εθνοαποδομητική ιστορική σχολή θα πρέπει να καταδείξει, έστω και διά της χειραγώγησης/αποσιώπησης, ή, αν χρειαστεί, και του βιασμού των ιστορικών στοιχείων, πως οι Σουλιώτες δεν ήταν τίποτε άλλο παρά μια συνένωση από μάλλον πρωτόγονες φάρες, αλβανικής καταγωγής και γλώσσας, οι οποίες δεν διέθεταν κάποια εθνική ή έστω πρωτοεθνική συνείδηση, αλλά μόνο μια χριστιανική ταυτότητα, ανταγωνιστική προς τη μουσουλμανική του Αλή Τεπελενλή και των Τουρκαλβανών του.

Αν το επιτύχει, τότε θα έχει προσθέσει ένα ακόμα λιθαράκι στο βασικό ιδεολογικό της πρόταγμα: η εθνική συνείδηση είναι απύσχα από τους Έλληνες πριν από την Επανάσταση του '21 και, επομένως, το ελληνικό έθνος διαμορφώνεται κυρίως, μέσω του κράτους. Οι Σουλιώτες «δεν είναι» Έλληνες, αλλά «εξελληνίζονται» επιγενέστερα, πολύ μετά τη σύγκρουσή τους με τον Αλή.

: Την ίδια εποχή, εξελληνισμός και ενσωμάτωση στην υπόθεση της Ελληνικής Επανάστασης, τους πολιτικο-στρατιωτικούς στόχους και το εθνικό της όραμα, αποτελούν τις δύο όψεις της νέας πραγματικότητας, στην οποία εντάσσονται οι Σουλιώτες[1].

Επειδή το Κούγκι, ο Σαμουήλ, οι Τζαβελαίοι, το Ζάλογγο, η Δέσπω και ο πύργος του Δημουλά, αποτελούν λέξεις/σημαίνοντα, που στο υποσυνείδητο των Ελλήνων ταυτίζονται με την αγωνιστική διάσταση, όχι μόνο του Σουλίου, αλλά της νεώτερης ελληνικής ταυτότητας γενικά, θα πρέπει, εν τέλει, να πλήξουμε την αληθοφάνεια των γεγονότων και τον ηρωικό χαρακτήρα ατόμων και πράξεων.

Σε τέτοιο βαθμό, ώστε να αμφισβητηθεί, χωρίς μάλιστα καμία ιστορική αντένδειξη, και ο χορός του θανάτου του Ζαλόγγου, δηλαδή μια πράξη συνδεδεμένη με το βαθύτερο συναισθηματικό και ψυχολογικό υπόστρωμα των νεότερων Ελλήνων, από το νηπιαγωγείο έως τα γερατειά.

Το Ζάλογγο καθίσταται, έτσι, μαζί με το «κρυφό σχολειό», προνομιακός στόχος του εθνοαποδομητικού εγχειρήματος, όπως καταδεικνύεται και από σχετικό κείμενο του Αλέξη Πολίτη για τον χορό του Ζαλόγγου – ανακοίνωσή του σε συνέδριο, με τον εύγλωττο τίτλο, «Μύθοι και ιδεολογήματα στη σύγχρονη Ελλάδα», που πραγματοποιήθηκε στις 23-24 Νοεμβρίου 2005, στη Σχολή Μωραΐτη.

Ο Α. Πολίτης, γράφει Ο Χορός του Ζαλόγγου αποτελεί, μαζί με τις μυθοποιημένες εκδοχές των κλεφταρματολών και των αλληπάλληλων εξεγέρσεων κατά των Οθωμανών, το συμπληρωματικό ταίρι του Κρυφού σχολειού: παιδεία και ανδρεία συνιστούν τα αγκωνάρια κάθε ιδεολογήματος για την εξαιρετική ελληνική φυλή[2].

Ο στόχος έχει τεθεί: αφού έχει πλέον ευρύτατα απονομιμοποιηθεί το «Κρυφό Σχολειό» –δηλαδή, οι αγώνες για την παιδεία και η σχετική συμβολή της Ορθοδοξίας, στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας–, θα πρέπει το έργο να ολοκληρωθεί με την απονομιμοποίηση της κλεφτουριάς.

Και τι πιο συμβολικό από το Σούλι και τον χορό του Ζαλόγγου;

Ας προσέξουμε όμως. Αν το Κρυφό σχολειό αποτελεί μια κατασκευή εκ του μηδενός, ο πυρήνας των γεγονότων του Ζαλόγγου υπήρξε. Βέβαια οι υπερασπιστές κι οι προδότες του Σουλίου, όπως κι οι γυναίκες που αυτοκτόνησαν, δεν είχαν –εκείνα ακόμα τα χρόνια, 1803– ενταχθεί ολοκληρωτικά στην εθνική ομάδα των Ελλήνων· Αρβανίτες ήταν, δηλαδή Αλβανοί – αυτό είναι όμως άλλο ζήτημα. Ως προς το ίδιο το γεγονός, η μυθοποίηση βρίσκεται μονάχα στην εξιδανίκευση, στο χορό αυτό άλλωστε είναι το διαφορετικό και το εξαιρετικό, επειδή αυτοκτονίες απελπισμένων, ακόμα και ομαδικές, δεν είναι κάτι το πρωτόγνωρο στην ανθρώπινη ιστορία[3].

Στο Σούλι, λοιπόν, συνωστίζονταν οι «υπερασπιστές» του, οι «προδότες» καθώς και οι «γυναίκες

που αυτοκτόνησαν», κάτι, που όπως δηλώνει ο συγγραφέας, δεν συνιστά αφ' εαυτού τίποτε το εξαιρετικό. Αποσιωπά, βέβαια, τα μωρά και τα παιδιά που έριξαν οι Σουλιώτισσες στο βάραθρο, «για να μη γίνουν σκλάβοι στα χέρια των εχθρών τους», όπως αναφέρει ο Χόλλαντ! Άλλωστε –έσχατο επιχείρημα– οι Σουλιώτες δεν ήταν... καν Έλληνες! Αξιοπρόσεχτη και η τεχνική της στρέβλωσης. Η απόφαση ξεκινά με μια ήπια σχετικώς διατύπωση: «δεν είχαν ενταχθεί ολοκληρωτικά στην εθνική ομάδα των Ελλήνων», για να καταλήξει «Αρβανίτες ήταν, δηλαδή Αλβανοί»!

Όσο για την Ψιμούλη, στην ίδια κατεύθυνση, αμφισβητεί ακόμα και το ίδιο το γεγονός της αυτοχειρίας. Έτσι στρατεύματα του Αλή επιτίθενται αιφνιδιαστικά στους Σουλιώτες που έχουν καταφύγει στο Ζάλογγο.

Στη διάρκεια της διεξαγόμενης σε στενωπούς και μονοπάτια του όρους, μάχης, μέρος των γυναικοπαίδων κατακρημνίστηκε είτε απωθούμενο στην άκρη του γκρεμού από τους οπισθοχωρούντες μαχητές είτε με απόφαση των γυναικών να προτιμήσουν γι' αυτές και τα παιδιά τους τον εκούσιο θάνατο παρά μια οδυνηρή αιματοχυσία και αιχμαλωσία. [4].

Ίσως, εν τέλει, εδώ να βρίσκεται η αφετηρία του φάσματος του «συνωστισμού», που κατατρώχει τους Έλληνες αποδομητές, συνωστισμένοι στη Σμύρνη..., συνωστισμένες στο Ζάλογγο.

* Απόσπασμα από το ομώνυμο βιβλίο του συγγραφέα [Γιώργος Καραμπελιάς, Συνωστισμένες στο Ζάλογγο. Οι Σουλιώτες, ο Αλή πασάς και η αποδόμηση της ιστορίας, Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα 2011]

[1] Βάσω Ψιμούλη, Σούλι και Σουλιώτες, Εστία, Αθήνα 2006, σ. 471.

[2] Αλέξης Πολίτης, «Ο “χορός του Ζαλόγγου”. Πληροφοριακοί πομποί, πομποί αναμετάδοσης, δέκτες πρόσληψης», στο Μύθοι και ιδεολογήματα στη σύγχρονη Ελλάδα, ΕΣΝΠΓΠ–ΣΜ, Αθήνα 2007, σσ. 267-298. σ. 282.

[3] Α. Πολίτης, «Ο “χορός του Ζαλόγγου”...», ό.π., σ. 282.

[4] Β. Ψιμούλη, Σούλι..., ό.π., σσ. 439-440.

13.12.2011

Πηγή: www.antibaro.gr/